

forbi de i mer udvortes Forstand ikke kunne vente anden Arv fra deres Barndomshjem, — trænge til Oplysning.

Det maa indrømmes, at en forbedret Lovgivning kun er en af denne Sags Løstestænger. Den offentlige Mening, Kommunalbestyrelserne, Lærerne og fremfor Alt Forældrene ere de egentlige Faktorer for Sagens Fremme. Paa disse Faktorer beror det, om og hvorledes ei blot Lovens Bud, men dens Ønske og Forventning bliver gennemført i Livet. Betydningen af en Lovgivningsakt, der løsner hæmmende Bånd, tilfører Statshjælp, hvor denne er nødvendig, og fastsætter bestemte Grændser for Pligtforømmelsen, er imidlertid indlysende. Ei blot direkte ved sit Indhold, men indirekte ved den Omhu, Lovgivningsmagten derved viser, vil en saadan Alt væsentlig bidrage til at fremkalde større Interesse, Liv og Udvikling paa dette Omraade.

Siden den frie Forfatnings Indførelse er der vel udkommet adskillige mindre Love, vedrørende Almueskolevæsenet, men det kan neppe siges, at man derved i nogen væsentlig Grad har taget Sigte paa at have Oplysningen til et højere Standpunkt. Videregaaende i denne Retning var et af Regjeringen i 1872—73 i Folkethinget forelagt Lovforslag; men det Grundlag, hvorpaa det var bygget, fandtes med Rette ikke tilfredsstillende. Første Behandling standsedes og et Udvalg blev nedsat. Dette afgav en Betænkning, men yderligere Forhandling fandt ikke Sted. Hvorledes Stylden fordeles sig for de følgende Aars Udsættelse, er der her ingen Grund til at undersøge; men, hvormeget vi end, hvad vore Ændringer vise, kan have at indvende imod Lovforslaget i dets foreliggende Skikkelse, finde vi det forstaeligt og rigtigt, at den nuværende Minister har bragt Sagen frem saavel i første som i anden Del af Samlingen 1878—79, og, da Arbeidet ikke fremmedes tilstrækkeligt, for tredje Gang i denne Samling. Endelig er det lykkelige at bringe Forhandlingerne saa vidt, at de forskjellige Anskuelser have kunnet give sig Udtryk i formulerede Forslag, som maa antages at blive forelagt Thinget, og dermed Ofsentligheden i denne Samling og om mulig blive Gjenstand for Forhandling og foreløbig Afstemning. Kan dette bidrage til Spørgsmaalets heldige Løsning i den nærmeste Fremtid, maa denne Samlings omsættende Arbejde paa Sagen betragtes som vel anvendt.

Den Betænkning, som Udvalget under 13de Mai 1873 afgav over Skolesagen, og hvori der opstilles fra Mørtallets Side forskjellige Grundtræk, som i endel Punkter ogsaa helt eller delvis fandt Tilslutning hos Mindretallet, har en vis historisk Betydning for Sagens Behandling, idet de deri udviklede Grundsætninger have været Gjenstand for Drøftelse og efter vor Erfaring i en væsentlig Grad ere billige omkring i Befolkningen i de forløbne Aar. Uagtet disse Grundprinciper for

en Reform paa Skolens Omraade fremtraadte som foreløbige, forsaavidt som statistiske og andre Oplysninger kunde og maatte øve Indflydelse paa deres Udvikling i Enkeltighederne, naar disse skulle fremsættes i Lovsform, have vi ved en fornyet Overveielse af dem ikke kunnet Andet end finde, at de, med det alt da tagne Forbehold med Hensyn til den speciellere Udførelse efter de senere nøiere belyste Erfaringer og Forhold, fremdeles ere vel skikede til Grundlag for en ny Skolelov. For i det Følgende at lette Henviisningen til den nævnte Betænkning have vi vedføjet et Ustryk af den som Bilag. De deri fremtrædende Hovedpunkter ere navnlig: 1) Skolevangens Dybelse; 2) Almueskolens fyldigere Udvikling og Kommunernes betydelig udvidede Selvstyrelse; 3) Privatskolens heldigere Stilling; 4) Tilsynets Omordning og 5) Statstilskudets væsentlige Forøgelse. Disse Spørgsmaal med flere mindre dermed beslægtede vil man finde udviklede i vore Forslag, hvilket i det Følgende nærmere skal paavises.

Til Afsnit I.

(Lovforslagets §§ 1—7; vort Forslag, Bilag A, §§ 1—10).

I Spidsen af Lovforslaget møde vi følgende tvende Principer:

1) Statens Ret til at kræve, at Forældrene drage Ansvar for, at deres Børn meddeles Oplysning;

2) Forældrenes Ret til selv at bestemme, hvor og hvorledes denne Oplysning skal erhverves.

Da der ligesaa lidt i nærværende som i det tidligere Udvalg (1873) har været Uenighed om Rigtigheden af disse Principer, skal man her ikke nærmere komme ind derpaa (vort Forslag § 1).

Derimod fortjener det særlig Overveielse, hvad denne „Forældrenes Ret“ praktisk vil sige, naar Børnene, og det gælder den allerstørste Del, efter Omstændighederne maa være henviste til at søge den offentlige Skole. — Den nuværende Lovgivning sætter alle disse Forældre under en daglig irriterende Kontrol, der ofte indvirker forstyrrende paa den rette Opfattelse af Skolen, svækker Forældrenes Ansvarshøielse, besværliggør den ønskelige Samvirken mellem Lærerne, Skolens Styrelse og Forældrene, og øver saaledes en høist skadelig Indflydelse paa Undervisningens Fremme. Lovforslaget ændrer vel Mulktbestemmelserne, men det hviler dog paa det gamle Princip: Skolevang for alle den offentlige Skole søgende Børn. Det er vor Overbevisning, at dersom man vil vente at vække hos Forældrene den levende Interesse for Skolens Gjerning, som er den nødvendige